

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 70/2011-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. júna 2011 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho prerokoval sťažnosť P. J., P., zastúpeného advokátkou JUDr. Z. M., P., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 a 4 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd v spojení s čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 12 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co 12/2010 z 21. apríla 2010, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Prešov č. k. 29 C 316/07-329 z 21. októbra 2009 vo výroku o zamietnutí žaloby do sumy 33 328 € s príslušenstvom, za účasti Krajského súdu v Prešove, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. J. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co 12/2010 z 21. apríla 2010, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Prešov č. k. 29 C 316/07-329 z 21. októbra 2009 vo výroku o zamietnutí žaloby do sumy 33 328  s príslušenstvom, p o r u š e n  e b o l i .

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co 12/2010 z 21. apríla 2010, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Prešov č. k. 29 C 316/07-329 z 21. októbra 2009 vo výroku o zamietnutí žaloby do sumy 33 328  s príslušenstvom, z r u š u j e a v e c v r a c i a Krajskému súdu v Prešove na dalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove j e p o v i n ný uhradiť P. J. trovy konania v sume 254,88  (slovom dvestopat’desiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Z. M., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d  o v o d n e n i e :

I.

ústavnému súdu Slovenskej republiky (dalej len „ústavný súd“) bola 14. júna 2010 doručená sťažnosť P. J., P. (dalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Z. M., Prešov, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy Slovenskej republiky (dalej len „ústava“) a čl. 11 ods. 1 a 4 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (dalej len „listina“) v spojení s čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 12 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (dalej len „dohovor“) a l. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (dalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (dalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Co 12/2010 z 21. apríla 2010, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Prešov (dalej len „okresný súd“) . k. 29 C 316/07-329 z 21. októbra 2009 vo výroku o zamietnutí žaloby do sumy 33 328  s príslušenstvom.

Podaniami doručenými ústavnému súdu 7. januára 2011 a 24. marca 2011 sťažovateľ doplnil sťažnosť predložením písomných príloh.

Zo sťažnosti a z pripojených príloh vyplýva, že „Sťažovateľ sa v civilnom konaní, žalobou voči žalovanému, domáhal vydania bezdôvodného obohatenia vo výške 230.379,17 EUR s príslušenstvom, (predtým 6.940.403,- Sk) za obdobie od 24. 10. 2005 vrátane do 27. 12. 2006 vrátane, titulom zmluvy o postúpení pohľadávky zo dňa 12. 1. 2007 a dodatku č. 1 zo dňa 22. 1. 2007, uzavretej medzi ním, ako postupníkom a M. J..., ako postupcom. Postupca pri postúpení pohľadávky mal za to, že má voči žalovanému nesplatenú pohľadávku titulom bezdôvodného obohatenia za neoprávnené užívanie nehnuteľností v jeho vlastníctve, nachádzajúcich sa v k. ú. P., zapísaných na LV č. 13522 a to parciel:

KN-C č. 1506 - zastavaná plocha o výmere 215 m², KN-C č. 1507 - zastavaná plocha o výmere 215 m², KN-C č. 1508 - zastavaná plocha o výmere 215 m², KN-C č. 1509 - zastavaná plocha o výmere 215 m², KN-C č. 1510 - zastavaná plocha o výmere 215 m², KN-C č. 1511 - zastavaná plocha o výmere 215 m², KN-C č. 1518/1- orná pôda o výmere 15467 m², KN-C č. 1518/2 - ostatná plocha pôda o výmere 362 m², KN-C č. 1518/3 - ostatná plocha o výmere 429 m² a KN-C č. 1518/4 - ostatná plocha o výmere 535 m², spolu o výmere 18083 m².

Postupca oznámil postúpenie pohľadávky žalovanému listom zo dňa 12. 1. 2007, doručený žalovanému dňa 30. 1. 2007.

Na nehnuteľnostiach, predtým vo vlastníctve postupcu, sa nachádzala verejná zeleň komunikácie, spevnené plochy a bytové domy.“.

Vo veci rozhodol okresný súd rozsudkom sp. zn. 29 C 316/2007 z 21. októbra 2009, ktorým žalobu v celom rozsahu zamietol. Podľa sťažovateľa okresný súd dospel k záveru, že „zmluva o postúpení pohľadávky zo dňa 12. 1. 2007 je neplatná v súlade s ust. § 37 Občianskeho zákonníka, z dôvodu neurčitosti postupovanej pohľadávky, ktorá bola jej predmetom...“.

Za predpokladu, ak by zmluva o postúpení pohľadávky bola platná, okresný súd dospel k záveru, že „v danom prípade nie je daná pasívna legitimácia žalovaného nároku na bezdôvodné obohatenie za užívanie parc. č. 1506 - 1511, vedených na LV č. 13522, k. ú. Prešov, za obdobie od 24. 10. 2005 do 27. 12. 2006, z dôvodu, že predmetné parcely sú zastavané bytovými domami súp. č. 5316 - 5321, ktoré sú v podielovom spoluvlastníctve vlastníkov bytových jednotiek umiestnených v uvedených bytových domoch, ktorým v súlade s ust. § 23 zák. č. 182/1993 Z. z. účinnosťou tohto zákona vzniklo vo vzťahu k týmto parcelám právo zodpovedajúce vecnému bremenu, a teda žalovaný v rozhodnom období k týmto parcelám nevykonával, ani vykonávať nemohol žiadne vecné právo.

Zároveň nebola preukázaná pasívna legitimácia žalovaného vo vzťahu bezdôvodného obohatenia za užívanie parc. č. 1518/1, ktorá bola vedená na hluchom liste vlastníctva v prospech Československého Štátu v správe ONV a nikdy neprešla do vlastníctva žalovaného...

Že nárok žalobcu na zaplatenie bezdôvodného obohatenia za užívanie parcel č. 1518/2-4, ktoré v zmysle zák. č. 138/1991 Zb. prešli z majetku štátu do vlastníctva Mesta P. a boli v rozhodnom období vedené na LV č. 6492 vo výške trhového nájomného, je nutné považovať za nárok v rozpore s dobrými mravmi, priečiaci sa verejnému záujmu. Uvedené parcely, na ktorých sú postavené inžinierske stavby, teda cestné, miestne a účelové komunikácie a ich súčasti a žalovaný nie je podnikateľským subjektom a komunikácie umiestnené na uvedených parcelách nevlastní za účelom dosiahnutia zisku, ale k bezplatnému uspokojovaniu verejných potrieb.

Súd prvého stupňa bol toho názoru, že komunikácie umiestnené na uvedených parcelách splňajú charakteristiku neoprávnenej stavby podľa § 135c Občianskeho zákonníka.

V danom prípade by prichádzalo do úvahy usporiadanie pozemkov medzi vlastníkom stavby a vlastníkom pozemku podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka, formou zriadenia vecného bremena za náhradu, avšak o takomto spôsobe usporiadania vzťahov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby je možné rozhodnúť iba na návrh vlastníka pozemku.“

Na základe odvolania sťažovateľa krajský súd rozsudkom sp. zn. 1 Co 12/2010 z 21. apríla 2010 napadnutý rozsudok okresného súdu z 21. októbra 2009 potvrdil vo výroku o zamietnutí žaloby do sumy 33 328 € s príslušenstvom. Rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby nad sumu 33 328 € s príslušenstvom do sumy 230 379 € s príslušenstvom, t . j. vo vzťahu k sume 197 051 € s príslušenstvom a vo výroku o trovách konania odvolací súd zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie.

V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na skutkové a právne závery, ktorými krajský súd odôvodnil napadnutý výrok rozsudku, a to, že „... o platnosti tejto zmluvy o postúpení pohľadávky nemôžu byť pochybnosti...

Pokiaľ ide o parcely č. 1506 až 1511, zapísané na LV č. 13522, kat. úz. P., je nepochybné, že vo vzťahu k nim je potrebné aplikovať ustanovenie § 23 zákona č. 182/1993 Z. z., pretože vo vzťahu k týmto parcelám vzniklo právo zodpovedajúce vecnému bremenu v prospech vlastníkov bytov, ktoré sa nachádzajú v bytových domoch postavených na týchto parcelách. To znamená, že žalovaný skutočne v rozhodnom období vo vzťahu k týmto parcelám nevykonával a ani nemohol vykonávať žiadne vecné právo a nedosiahol z týchto parciel žiaden majetkový prospech v podobe bezdôvodného obohatenia.

Podobne správne sú závery súdu prvého stupňa, ako bolo vyššie naznačené aj vo vzťahu k parcelám č. 1518/2 - 4, ktoré sú zastavané inžinierskymi sieťami, cestnými stavbami, miestnymi a účelovými komunikáciami, a preto neprinášajú žiadne bezdôvodné obohatenie v prospech žalovaného, ale slúžia širokej verejnosti, pričom ako správne konštatuje súd prvého stupňa, naopak žalovaný sa stará o udržiavanie stavieb, t. j. cestných komunikácií, ktoré sa na týchto pozemkoch nachádzajú. Nemožno teda hovoriť o žiadnom bezdôvodnom obohatení na strane žalovaného, ani vo vzťahu k týmto parcelám č. 1518/2 - 4.“

Podľa názoru sťažovateľa „podstata bezdôvodného obohatenia žalovaného spočíva v protiprávnom výkone vlastníckych práv k predmetným nehnuteľnostiam, ktorých výkon mal byť právom právnej predchodkyne žalobcu. Pritom nie je podstatné, či žalovaný právo k pozemkom, ktoré mu patrili, aj využíval, akým spôsobom a v akom rozsahu. Nie je významné, či užívanie pozemkov konzumoval a či mu to prinieslo zisk. Podstatné je, že

vlastnícke právo právnej predchodkyne sťažovateľa jej bolo odňaté žalovaným, proti jej vôli a v rozpore so zákonom.“.

V tejto súvislosti sťažovateľ tvrdí, že *„žalovaný sa obohatil o sumu, ktorú by sťažovateľ, ako právoplatný vlastník pozemkov získal za ich prenájom“.*

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľ podáva interpretáciu § 489 Občianskeho zákonníka o vzniku záväzkov z bezdôvodného obohatenia a v tejto súvislosti poukazuje na konkrétne rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky (rozsudok sp. zn. 30 Cdo 199/2007 z 8. januára 2008, sp. zn. 33 Cdo 221/2002 z 26. mája 2004, sp. zn. 33 Odo 882/2006 z 24. júna 2008 a sp. zn. 33 Odo 924/2003 z 30. novembra 2004) a v nadväznosti na to uvádza, že *„je irelevantné v tomto konaní, aký je charakter týchto nehnuteľností. Uvádzame, že práve v časti nehnuteľností, v ktorých porušovateľ potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa o zamietnutí žaloby je nesporne preukázané užívanie týchto nehnuteľností stavbami ciest vo vlastníctve žalovaného, resp. v časti nehnuteľností, na ktorých sa nachádzajú bytové domy, bolo nesporne preukázané vlastníctvo zapísané v tom čase v prospech žalovaného.*

V prípade pozemkov, na ktorých sa nachádzajú komunikácie, sa nejedná o všeobecné užívanie týchto komunikácií žalovaným, ale užívanie pozemkov spočíva v samotnej existencii stavieb postavených bez súhlasu vlastníka. Užívanie pozemkov ich zastavaním nie je možné zamieňať s užívaním stavieb (ciest), ktoré na pozemkoch, predtým vo vlastníctve postupcu, ležia. Časť sporných pozemkov užíva aj naďalej žalovaný ako vlastník stavby (cesty), ktorá sa na pozemkoch nachádza, zatiaľ čo cestu užívajú účastníci cestnej premávky.“.

Sťažovateľ tvrdí, že krajský súd v napadnutom rozsudku nechal bez povšimnutia tiež ďalšiu závažnú námietku, a to, že potvrdil rozsudok okresného súdu sp. zn. 29 C 319/2007 z 21. októbra 2009 vo výroku o zamietnutí žaloby do sumy 33 328 € s príslušenstvom, hoci pre správnosť zamietnutia žaloby sťažovateľa v tejto časti *„vôbec nezhodnotil a neodôvodnil namietané dôvody odvolania sťažovateľa, resp. ich irelevantnosť, a to, že jeho právny predchodca nemohol realizovať svoje vlastnícke právo a disponovať so svojim*

majetkom, že pre naplnenie dôvodov vydania bezdôvodného obohatenia nie je podstatné, či žalovaný právo k pozemkom, ktoré mu patrili, aj využíval, akým spôsobom a v akom rozsahu, že nie je ani významné, či žalovaný užívanie pozemkov konzumoval a či mu to prinieslo zisk“.

Podľa názoru sťažovateľa „záver oboch súdov o základnej otázke nastolenej sťažovateľom v merite veci, o určenie, či existuje obmedzenie vlastníckeho práva a o kompenzáciu vzniknutého obmedzenia vlastníckeho práva, nebol rozhodnutiami vyriešený“.

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a následne nálezom takto rozhodol:

„1. Sťažnosti sa vyhovuje.

2. Základné právo P. J., podľa čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 46 ods. 1, čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 11 ods. 1 a 4, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, rozsudkom Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 1 Co 12/2010 zo dňa 21. 4. 2010, vo výroku potvrdzujúcom zamietnutie žaloby do sumy 33.328,- EUR s prísl., porušené bolo.

3. Rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 21. 4. 2010, sp. zn. 1 Co 12/2010, sa vo výroku potvrdzujúcom zamietnutie žaloby do sumy 33.328,- EUR s prísl. zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

4. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť P. J. trovy konania v sume spolu 254,88 €, za 2 úkony právnej pomoci: prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie na ústavný súd, teda 2x (120,23 € + 7,21 €) na účet advokáta: JUDr. Z. M..., do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 70/2011-28 z 3. marca 2011 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd preto využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom vyžiadaného súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Na základe výzvy ústavného súdu sa za krajský súd k sťažnosti vyjadril ešte pred jej predbežným prerokovaním predseda kolégia krajského súdu v prípise sp. zn. Spr 10130/2010 z 28. septembra 2010, v ktorom okrem iného uviedol:

„Predmetná vec napadla na Krajský súd v Prešove na odvolacie konanie dňa 27. 1. 2010 a bola zaradená pod vyššie uvedené sp. zn. 1 Co 12/2010.

Vo veci bolo rozhodnuté dňa 21. 4. 2010 a po napísaní rozhodnutia a jeho kontrole bola dňa 14. 5. 2010 vec expedovaná Okresnému súdu Prešov.“

Ďalej vo svojom vyjadrení citoval z odôvodnenia označeného rozhodnutia, potvrdzujúceho zamietnutie žaloby do sumy 33 328 € s príslušenstvom a zrušujúceho rozsudok okresného súdu sp. zn. 29 C 316/2007 z 21. októbra 2009 vo výroku o zamietnutí žaloby nad sumu 33 328 € s príslušenstvom do sumy 230 379 € s príslušenstvom, t. j. vo vzťahu k sume 197 051 € s príslušenstvom a vo výroku o trovách konaniach.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie predseda kolégia krajského súdu na základe výzvy ústavného súdu v prípise doručenom ústavnému súdu 11. apríla 2011 okrem súhlasu s tým, aby vo veci sťažnosti sťažovateľa bolo rozhodnuté bez účasti krajského súdu, už svoje vyjadrenie z 28. septembra 2010 nedoplnil.

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo vyjadrení z 18. apríla 2011 doručenom ústavnému súdu 20. apríla 2011 k stanovisku predsedu kolégia krajského súdu z 28. septembra 2010 uviedla: *„zotrvávame na svojich písomných stanoviskách.“*

II.

Všeobecné východiská pre rozhodovanie ústavného súdu

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva

na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi konania poskytuje v odvolacom konaní, t. j. v konaní, v ktorom sa podaním riadneho opravného prostriedku domáha ochrany svojich práv pred odvolacím súdom z dôvodov, ktorých uplatnenie umožňuje procesné právo. Ak účastník konania splní predpoklady ustanovené zákonom pre poskytnutie ochrany v odvolacom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť v rozsahu, v akom sa preukáže existencia dôvodov na poskytnutie súdnej ochrany v takom konaní. Poskytnutie takejto právnej ochrany však prirodzene nemožno považovať za právo na úspech v odvolacom konaní (m. m. II. ÚS 4/94), ak každé také rozhodnutie odvolacieho súdu odpovedá na obsah odvolania ústavne konformným spôsobom a v rozsahu upravenom zákonom (čl. 46 ods. 4 ústavy).

Ústavný príkaz konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon vyjadrený v čl. 2 ods. 2 ústavy, zaväzuje všetky orgány verejnej moci vrátane odvolacích súdov. Tento ústavný príkaz zaväzuje orgány verejnej moci pri ich akejkolvek činnosti a zvlášť vtedy, ak výkonom svojich kompetencií poskytujú ochranu základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb rešpektujúc pritom princípy právneho štátu (čl. 1 ods. 1 prvá veta ústavy).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napríklad IV. ÚS 77/02) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal výklad dotknutej právnej normy, ktorý je v súlade s ústavou, čo je základným predpokladom pre ústavne konformnú aplikáciu tejto právnej normy na zistený skutkový stav veci.

Ústavnosť konaní pred orgánom verejnej moci predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkým zákonom ustanovených prostriedkov na dosiahnutie účelu predmetného konania. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takého postupu orgánu verejnej moci (m. m. II. ÚS 9/00, II. ÚS 143/02). Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ktorej nebezpečenstvo spočíva v potenciálnom uplatnení ničím (objektívne) nepodloženej úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú v podmienkach právneho štátu okrem iného garantované zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu pre rozhodnutie.

Objektívny postup orgánu verejnej moci sa musí prejavíť nielen vo využití všetkých dostupných a pritom legálnych zdrojov zisťovania skutkového základu na rozhodnutie, ale aj v tom, že takéto rozhodnutie obsahuje (musí obsahovať) aj odôvodnenie, ktoré preukázateľne vychádza z týchto objektívnych postupov a ich uplatnenia v súlade s procesnými predpismi.

Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že neodmysliteľnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

Uvedené východiská bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní v napadnutej veci aj krajský súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná.

III.

Predmetom sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny v spojení s čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 12 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 Co 12/2010 z 21. apríla 2010 vo výroku potvrdzujúcom zamietnutie žaloby do sumy 33 328 € s príslušenstvom. Sťažovateľ namieta aj porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 11 ods. 1 a 4 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu uvedenou časťou napadnutého rozsudku krajského súdu.

1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Ústavný súd z obsahu sťažnosti sťažovateľa, z priloženej dokumentácie, ako aj zo spisov okresného súdu sp. zn. 29 C 316/2007 a krajského súdu sp. zn. 1 Co 12/2010 zistil, že rozsudkom okresného súdu sp. zn. 12 C 4/1996 zo 4. mája 2006 v právnej veci žalobkyne M. J. proti žalovaným Mesto P. a spol. bolo určené, že M. J. je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností nachádzajúcich sa v kat. území P., a to parc. KN 1518/1 – orná pôda o výmere 15 467 m², KN 1518/2 – ostatná plocha o výmere 362 m², KN 1518/3 – ostatná plocha o výmere 429 m², vedených na LV č. 6492, KN 1506 – zastavaná plocha o výmere 215 m², KN 1507 – zastavaná plocha o výmere 215 m², KN 1508 – zastavaná plocha o výmere 215 m², KN 1509 – zastavaná plocha o výmere 215 m², KN 1510 – zastavaná plocha o výmere 215 m², KN 1511 – zastavaná plocha o výmere 215 m² a KN 1518/4 – ostatná plocha o výmere 535 m², vedených na LV č. 6492 pozostávajúcich z časti pôvodných pozemnoknižných parciel mpč. 1590 a mpč. 1681, zapísaných v pozemkovej knihe vl. č. 342, kat. úz. P. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 27. decembra 2006.

Predmetné nehnuteľnosti M. J. odpredala sťažovateľovi kúpnu zmluvou z 8. januára 2007.

Zmluvou o postúpení pohľadávok z 12. januára 2007 M. J. ako postupca postúpila sťažovateľovi ako postupníkovi svoju pohľadávku voči Mestu P. z titulu bezdôvodného obohatenia za záber nehnuteľností v kat. území P. zapísaných na LV č. 13522, ktoré Mesto P. užívalo za obdobie dvoch rokov pred právoplatnosťou rozsudku okresného súdu zo 4. mája 2006, a to parc. KN 1506 – 1511 a KN 1518/1-4.

Výška pohľadávky z bezdôvodného obohatenia bola vyčíslená až sťažovateľom 6. februára 2007 v návrhu na mimosúdne vyrovnanie adresovanom Mestu P. (ďalej len „žalovaný“).

Žalobou doručenou okresnému súdu 24. októbra 2007 sa sťažovateľ domáhal voči žalovanému vydania bezdôvodného obohatenia vo výške nájomného z titulu užívania nehnuteľností za obdobie od 24. októbra 2005 do 27. decembra 2006 v celkovej sume 6 940 403 Sk (po čiastočnom späťvzati doručenom okresnému súdu 3. decembra 2008).

V súčasnosti parcely č. 1506 – 1511 vedené na LV č. 13522 v kat. území P. sú zastavané bytovými domami súp. č. 5316, 5317, 5318, 5319, 5320 a 5321, ktoré sú v podielovom spoluvlastníctve jednotlivých vlastníkov bytov umiestnených v uvedených bytových domoch. Bytové jednotky boli prevádzané do vlastníctva ich užívateľov zmluvami o prevode vlastníctva uzatvorenými podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov“) v priebehu rokov 1994 – 2000.

Nehnuteľnosti, a to parcely č. 1518/2, č. 1518/3 a č. 1518/4 boli vedené na LV č. 6492 v prospech žalovaného s charakteristikou spôsobu užívania ako pozemky, na ktorých sú postavené inžinierske stavby, cestné, miestne a účelové komunikácie a ich súčasti, ktoré nadobudol v zmysle zákona Slovenskej národnej rady č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov na základe delimitačného protokolu; ide o nehnuteľnosti pôvodne zapísané na Československý štát.

Rozsudkom sp. zn. 29 C 316/2007 z 21. októbra 2009 okresný súd žalobu sťažovateľa v celom rozsahu zamietol z dôvodu, že považoval zmluvu o postúpení pohľadávky z 12. januára 2007 za neplatnú pre neurčitosť postupovanej pohľadávky, ktorá bola jej predmetom.

Za predpokladu platnosti zmluvy o postúpení pohľadávky sa okresný súd zaoberal dôvodnosťou uplatneného nároku z bezdôvodného obohatenia. V odôvodnení rozsudku vyslovil okrem iného právny názor, že *„v danom prípade nie je daná pasívna legitímácia za užívanie parc. č. 1506 – 1511 vedených na LV č. 13522 k. ú. P. za obdobie od 24. 10. 2005 do 27. 12. 2006 z dôvodu, že predmetné parcely sú zastavané bytovými domami súp. č. 5316 – 5321, ktoré sú v podielovom spoluvlastníctve vlastníkov bytových jednotiek umiestnených v uvedených bytových domoch, ktorým v súlade s ust. § 23 zák. č. 182/1993 Z. z. účinnosťou tohto zákona vzniklo vo vzťahu k týmto parcelám právo zodpovedajúce vecnému bremenu, a teda žalovaný v rozhodnom období k týmto parcelám nevykonával, ani vykonávať nemohol žiadne vecné právo...“*

Pokiaľ ide o parcely č. 1518/2-4, tieto v zmysle zák. č. 138/1991 Zb. prešli z majetku štátu do vlastníctva Mesta P. a boli v rozhodnom období vedené na LV č. 6492 v prospech žalovaného. Uvedené parcely sú podľa spôsobu využívania pozemku charakterizované ako pozemky, na ktorých sú postavené inžinierske stavby, teda cestné, miestne a účelové komunikácie a ich súčasti, okrem diaľnic a rýchlostných ciest.

Žalovaný nie je podnikateľským subjektom a komunikácie umiestnené na uvedených parcelách nevlastní za účelom dosiahnutia zisku, ale k bezplatnému uspokojovaniu verejných potrieb...“.

V tejto súvislosti prvostupňový súd dospel k právnemu záveru, že *„nárok žalobcu na zaplatenie bezdôvodného obohatenia za užívanie predmetných parciel vo výške trhového nájomného je nutné považovať za nárok v rozpore s dobrými mravmi priečiaci sa verejnému záujmu“.*

Proti rozsudku sp. zn. 29 C 316/2007 z 21. októbra 2009, ktorým prvostupňový súd zamietol žalobu sťažovateľa a zaviazal ho na náhradu trov konania žalovaného, podal

sťažovateľ odvolanie. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 1 Co 12/2010 z 21. apríla 2010 rozhodol tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu z 21. októbra 2009 vo výroku o zamietnutí žaloby do sumy 33 328 € s príslušenstvom potvrdil ako vecne správny. Rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby nad sumu 33 328 € s príslušenstvom do sumy 230 379 € s príslušenstvom, t. j. vo vzťahu k sume 197 051 € s príslušenstvom a vo výroku o trovách konaniach zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V odôvodnení sťažnosťou napadnutej časti rozhodnutia odvolací súd okrem iného uviedol:

„Predovšetkým je potrebné konštatovať, že záver súdu prvého stupňa týkajúci sa neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávky uzavretej medzi pôvodnou vlastníčkou predmetných nehnuteľností a žalobcom, nie je v súlade s ustanovením citovaného § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka, v ktorom sa definujú náležitosti platného právneho úkonu ako prejavu vôle, ktorý spôsobuje vznik, zánik alebo zmenu právnych vzťahov. Táto zmluva o postúpení pohľadávky je pripojená vo fotokópii aj v spise, pričom táto náležite definuje predmet pohľadávky, jej charakter, je v tejto zmluve definovaná aj odmena za postúpenie pohľadávky a predovšetkým parcely, v súvislosti s užívaním ktorých žalovaným táto pohľadávka vznikla. Náležite je definovaná, že ide o nesplatenú pohľadávku pozostávajúcu z bezdôvodného obohatenia za záber nehnuteľností, ktoré sú jednoznačne špecifikované a ktoré žalovaný užíva. Preto o platnosti tejto zmluvy o postúpení pohľadávky nemôžu byť pochybnosti.

Správne sa preto súd prvého stupňa zaoberal tým, aký je charakter predmetných nehnuteľností, ku ktorým sa nároky uplatňované v tomto konaní zo strany žalobcu viažu, čo sa na týchto nehnuteľnostiach nachádza a akým spôsobom žalovaný ako povinná osoba tieto nehnuteľnosti užíva.

V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že závery súdu prvého stupňa vo vzťahu k parcelám 1506 až 1511 zapísaným na LV č. 13522 kat. úz. P. sú správne a taktiež aj vo vzťahu k parcelám 1518/2-4, čo súd prvého stupňa jednoznačne správne zistil na základe listinných dokladov pripojených k spisu a v odôvodnení svojho rozhodnutia aj presvedčivo zdôvodnil.

Pokiaľ ide o parcely č. 1506 až 1511 zapísané na LV č. 13522 kat. úz. P., je nepochybné, že vo vzťahu k nim je potrebné aplikovať ustanovenie § 23 zákona č. 182/1993

Z. z., pretože vo vzťahu k týmto parcelám vzniklo právo zodpovedajúce vecnému bremenu v prospech vlastníkov bytov, ktoré sa nachádzajú v bytových domoch postavených na týchto parcelách. To znamená, že žalovaný skutočne v rozumnom období vo vzťahu k týmto parcelám nevykonával a ani nemohol vykonávať žiadne vecné právo a nedosiahol z týchto parcel žiaden majetkový prospech v podobe bezdôvodného obohatenia.

Podobne správne sú závery súdu prvého stupňa, ako bolo vyššie naznačené aj vo vzťahu k parcelám č. 1518/2-4, ktoré sú zastavané inžinierskymi sieťami, cestnými stavbami, miestnymi a účelovými komunikáciami, a preto neprinášajú žiadne bezdôvodné obohatenie v prospech žalovaného, ale slúžia širokej verejnosti, pričom ako správne konštatuje súd prvého stupňa, naopak žalovaný sa stará o udržiavanie stavieb, t. j. cestných komunikácií, ktoré sa na týchto pozemkoch nachádzajú. Nemožno teda hovoriť o žiadnom bezdôvodnom obohatení na strane žalovaného, ani vo vzťahu k týmto parcelám č. 1518/2-4.

Správne preto postupoval súd prvého stupňa pokiaľ žalobu vo vzťahu k týmto parcelám zamietol.“

Zo sťažnosti vyplýva, že základom argumentácie sťažovateľa o porušení jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je tvrdenie, že krajský súd ako odvolací súd sa v napadnutom rozsudku nevysporiadal ústavne akceptovateľným spôsobom s jeho podstatnými námietkami, resp. ich ignoroval. Podľa sťažovateľa kľúčové pochybenia krajského súdu spočívajú najmä v tom, že:

a) Krajský súd sa žiadnym spôsobom v napadnutom rozsudku nevysporiadal s odvolacími dôvodmi sťažovateľa, a to, že jeho právny predchodca nemohol realizovať svoje vlastnícke právo a disponovať so svojím majetkom, že pre naplnenie dôvodov vydania bezdôvodného obohatenia nie je podstatné, či žalovaný právo k pozemkom, ktoré mu patrili, aj využíval, akým spôsobom a v akom rozsahu, že nie je ani významné, či žalovaný užívanie pozemkov „konzumoval“ a či mu prinieslo zisk. Podstatné podľa sťažovateľa je, že vlastnícke právo právnej predchodkyňi sťažovateľa jej bolo odňaté žalovaným proti jej vôli a v rozpore so zákonom.

b) Napadnutý rozsudok krajského súdu v časti, ktorou potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa, neobsahuje žiadne odôvodnenie, odvolací súd iba prevzal závery súdu

nižšieho stupňa, neaplikoval žiadnu právnu normu. Odôvodnenie rozsudku krajského súdu tak nedáva jasné a zrozumiteľné odpovede na všetky zásadné skutkové a právne otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

Podľa § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v odôvodnení rozsudku uvedie súd podstatný obsah prednesov, stručne a jasne vyloží, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal i ďalšie dôkazy a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil.

Toto zákonné ustanovenie je potrebné z hľadiska základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na spravodlivé súdne konanie, vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva [(ďalej len „ESLP“); pozri napr. rozsudok Garcia Ruiz v. Španielsko z 21. januára 1999, § 26] tak, že rozhodnutie súdu musí obsahovať dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť podľa okolností každej veci. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993).

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd pri rozhodovaní v predmetnej veci nepostupoval v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z § 157 ods. 2 OSP a relevantnej judikatúry ESLP, ktorou je pri svojom rozhodovaní tiež nespochybniteľne viazaný. Tento svoj názor opiera ústavný súd o tieto skutočnosti:

V posudzovanej veci odvolací súd potvrdil ako vecne správny právny záver prvostupňového súdu, že nárok sťažovateľa voči žalovanému z titulu bezdôvodného obohatenia do sumy 33 328 € s príslušenstvom je nedôvodný. Krajský súd sa s argumentáciou sťažovateľa vysporiadal tak, že mu v tejto časti nepriznal súdnu ochranu. Vecnú argumentáciu sťažovateľa i samotný jeho nárok vo vzťahu k parcelám č. 1506 až č. 1511 posúdil iba s poukazom na § 23 zákona o vlastníctve bytov (o vzniku práva zodpovedajúceho vecnému bremenu v prospech vlastníkov bytov nachádzajúcich sa v bytových domoch postavených na uvedených parcelách), pričom v odôvodnení sa vôbec nezaoberal dôsledkami, ktoré z takéhoto právneho posúdenia uplatneného nároku sťažovateľa vyplývajú [otázka nároku na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vlastníka pozemku zriadeným zákonným vecným bremenom, ktorá má nepochybne aj ústavnú relevanciu (pozri čl. 20 ods. 4 ústavy)].

Krajský súd ako odvolací súd konštatujúc, že žalovaný v rozhodnom období nevykonával žiadne vecné práva vo vzťahu k uvedeným parcelám, neprihliadol bez relevantného dôvodu na listinnými dôkazmi preukázané sťažovateľove tvrdenia, že žalovaný vykonával dispozície vlastníka až do doby nadobudnutia právoplatnosti rozsudku okresného súdu sp. zn. 12 C 4/1996 zo 4. mája 2006; túto skutočnosť v súdnom konaní nespochybňoval ani žalovaný [žalovaný sa dokonca v právoplatne skončenom konaní vo veci určenia vlastníckeho práva v prospech M. J. (právnej predchodkyne sťažovateľa) neúspešne domáhal obnovy tohto konania, a to v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 11 C 78/2007)].

Vo vzťahu k parcelám č. 1518/2-4, ktoré sú zastavané inžinierskymi sieťami, cestnými stavbami, miestnymi a účelovými komunikáciami vo vlastníctve žalovaného, krajský súd odmietnutie priznania nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia odôvodnil účelom stavieb na uvedených pozemkoch slúžiacich širokej verejnosti na bezplatné uspokojovanie verejných potrieb.

Podľa názoru ústavného súdu však v okolnostiach posudzovanej právnej veci odvolacie námietky sťažovateľa signalizovali možnosť ich podstatného vplyvu na právne posúdenie veci z hľadiska dôvodnosti uplatneného nároku sťažovateľa voči žalovanému.

Je nesporné, že sťažovateľ si v posudzovanom súdnom konaní uplatňoval pohľadávku, ktorú získal jej postúpením od postupcu M. J., ktorej vlastnícke právo k predmetným pozemkom z titulu dedenia po P. V...., podľa rozhodnutia Štátneho notárstva v Bratislave v dedičskej veci D 87/86 určil všeobecný súd (rozsudkom sp. zn. 12 C 4/1996 zo 4. mája 2006). Táto skutočnosť a následne zmluva o postúpení pohľadávky z 12. januára 2007, ktorú odvolací súd uznal za platnú (v ktorej je náležite definované, že ide o nesplatenú pohľadávku pozostávajúcu z bezdôvodného obohatenia za záber nehnuteľností jednoznačne špecifikovaných), totiž potvrdzuje odvolacie námietky sťažovateľa, že samotný záväzkový právny vzťah medzi pôvodným postupcom M. J. a povinným subjektom – žalovaným vznikol a trval až do právoplatnosti a vykonateľnosti rozsudku okresného súdu sp. zn. 12 C 4/1996 zo 4. mája 2006. Žalovaný sa v tomto období správal k predmetným nehnuteľnostiam ako vlastník. Z toho zároveň vyplýva, že postupca sa v tomto období nemohol k týmto nehnuteľným veciam správať ako vlastník, to znamená, že nemohol vec riadne užívať a brať z nej úžitky.

Podľa sťažovateľa podstata inštitútu bezdôvodného obohatenia žalovaného v danom prípade spočíva v protiprávnom výkone vlastníckych práv k predmetným nehnuteľnostiam, ktorých výkon mal patriť právnej predchodkyni sťažovateľa. Obohatenie žalovaného sťažovateľ vidí v sume, ktorú by sťažovateľ ako právoplatný vlastník získal za ich prenájom. Za daných okolností bolo podľa názoru ústavného súdu nevyhnutné, aby sa odvolací súd s touto podstatnou námietkou v odôvodnení napadnutého rozsudku primeraným spôsobom zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadal.

Posúdenie, či medzi účastníkmi išlo o vzťah z bezdôvodného obohatenia, závisí od naplnenia znakov skutkovej podstaty hmotnoprávnej normy – § 451 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka. Bezdôvodné obohatenie je v Občianskom zákonníku konštruované ako záväzkový právny vzťah medzi tým, kto sa na úkor iného obohatil, a tým, na úkor koho

došlo k bezdôvodnému obohateniu. Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov (§ 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať (§ 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka) tomu, na úkor koho sa získal (§ 456 Občianskeho zákonníka). Musí sa vydať všetko, čo sa nadobudlo bezdôvodným obohatením; ak to nie je dobre možné, najmä preto, že obohatenie spočívalo vo výkonoch, musí sa poskytnúť peňažná náhrada (§ 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Inštitút bezdôvodného obohatenia vyjadruje totiž zásadu občianskeho práva, že nikto sa nesmie bezdôvodne obohatiť na úkor iného, a pokiaľ k tomu dôjde, je povinný takto získaný prospech vrátiť (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 124/2002).

Zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie je objektívneho charakteru a predpokladom jeho vzniku nie je protiprávny úkon obohateného ani jeho zavinenie, podstatné je iba to, že stav obohatenia vznikol (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 33 Odo 882/2006 z 24. júna 2008).

Krajský súd sa v odôvodnení napadnutej časti rozsudku (vo vzťahu k parcelám č. 1506 až č. 1511 a č. 1518/2-4) obmedzil v súvislosti s vecným posúdením nároku sťažovateľa (zaplatenie peňažnej sumy z titulu bezdôvodného obohatenia) len na posúdenie charakteru predmetných nehnuteľností (pozemkov) a konštatovanie o tom, čo sa na týchto nehnuteľnostiach nachádza a akým spôsobom ich žalovaný v rozhodnom období užíval (resp. neužíval), a aj to bez náležitého odôvodnenia (o čo toto skutkové zistenie oprel a aké právne úvahy ho viedli k takémuto právnomu záveru, pozn.), pričom nepreskúmal komplexne sťažovateľove vecné námietky a nezaujal k nim právne závery. Sťažovateľove kľúčové vecné námietky spočívali na tvrdeniach, že

a) jeho právny predchodca nemohol v rozhodnom období realizovať svoje vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam, a teda nemohol disponovať so svojím majetkom,

b) pre naplnenie dôvodov na vydanie bezdôvodného obohatenia nie je podstatné, či žalovaný právo k pozemkom, ktoré boli v rozhodnom období v jeho dispozícii, aj využíval, akým spôsobom a v akom rozsahu,

c) pre naplnenie dôvodov na vydanie bezdôvodného obohatenia nie je právne významné, či žalovaný v rozhodnom období užívanie pozemkov „konzumoval“ a či mu to aj reálne prinieslo zisk, ale to, či žalovaný z vecnej dispozície s týmito pozemkami zisk mohol mať (napr. vo forme nájomného, pozn.).

Uvedené námietky majú v okolnostiach posudzovanej veci podľa názoru ústavného súdu podstatný charakter, a preto bolo z hľadiska požiadaviek tvoriacich integrálnu súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nevyhnutné, aby sa krajský súd s nimi v odôvodnení namietaného rozsudku vysporiadal, t. j. zaujal k nim jednoznačný právny záver.

Krajský súd sa napadnutej časti namietaného rozsudku v zásade obmedzil len na strohé skonštatovanie správnosti dôvodov odvolaním napadnutého rozhodnutia okresného súdu, pričom sa nevysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami sťažovateľa. Z tohto hľadiska hodnotí ústavný súd napadnutú časť namietaného rozsudku krajského súdu ako nepreskúmateľnú a nezodpovedajúcu požiadavkám vyplývajúcim z obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a tiež práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Súčasťou uvedených práv je totiž nepochybne aj požiadavka, aby sa príslušný všeobecný súd v konaní právne korektným spôsobom a zrozumiteľne vyrovnal nielen so skutkovými okolnosťami prípadu, ale aj s kľúčovými právnymi otázkami, ktoré ho viedli ku konkrétnemu rozhodnutiu. Podľa názoru ústavného súdu však postup a predmetné rozhodnutie krajského súdu uvedené atribúty nespĺňa.

Na základe uvedeného ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 11 ods. 1 a 4 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného mu čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 11 ods. 1 a 4 listiny a práva zaručeného mu čl. 1 dodatkového protokolu sa ústavný súd riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preskúmané (IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010), ktorý vyplýva z jeho subsidiárneho postavenia pri ochrane základných práv a slobôd. Vychádzal pritom v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a zrušením dotknutej časti napadnutého rozsudku (pozri ďalej časť IV tohto nálezu k odôvodneniu bodu 2 výroku tohto nálezu, pozn.) sa otvára priestor na to, aby sa krajský súd sám vyrovnal s ochranou uvedených práv hmotného charakteru.

Ústavný súd preto tejto časti sťažnosti sťažovateľa nevyhovel uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom (bod 4 výroku tohto nálezu).

3. Rovnako tak ústavný súd vo výrokovej časti tohto nálezu nevyslovil porušenie čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 12 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy. Ustanovenia čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 5 a čl. 12 ods. 2 ústavy majú charakter všeobecných ústavných princípov, ktoré sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy. Tieto články ústavy sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o porušovaní základných práv alebo slobôd garantovaných ústavou, a preto ústavný súd nepovažoval za potrebné vysloviť porušenie týchto článkov ústavy vo výrokovej časti tohto nálezu. To isté v zásade platí aj o čl. 152 ods. 4 ústavy, ktorý má charakter generálneho interpretačného princípu vždy uplatňovaného ústavným súdom vo svojej rozhodovacej činnosti (m. m. IV. ÚS 383/08). Vzhľadom na to ani v tejto časti sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Keďže ústavný súd vyslovil, že napadnutou časťou rozsudku krajského súdu sp. zn. 1 Co 12/2010 z 21. apríla 2010, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 29 C 316/07-329 z 21. októbra 2009 vo výroku o zamietnutí žaloby do sumy 33 328 € s príslušenstvom, boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné zrušiť uvedenú časť napadnutého rozsudku krajského súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a vrátiť mu vec na ďalšie konanie pre účely jej opätovného prerokovania a rozhodnutia (bod 2 výroku tohto nálezu).

V ďalšom postupe bude krajský súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými najmä v III. časti tohto nálezu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde), pričom bude tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde). Úlohou krajského súdu v ďalšom konaní bude najmä zaujať právne závery k vecným námietkam sťažovateľa, ktoré ústavný súd v III. časti tohto nálezu označil ako kľúčové (podstatné). Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že opätovné prerokovanie veci krajským súdom nemusí nevyhnutne vyústiť do záveru o vyhovení odvolaniu sťažovateľa, pôjde ale o to, aby krajský súd k námietkam sťažovateľa, ktoré formuloval tak v odvolaní, ako aj sťažnosti adresovanej ústavnému súdu, zaujal ústavne akceptovateľné a udržateľné právne závery.

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. Z. M. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2009, ktorá bola 721,40 € (úkony právnej služby boli vykonané v roku 2009). Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 2 x 120,23 € a 2 x 7,21 € režijný paušál. Úhrada bola priznaná v celkovej sume 254,88 €.

Podanie právnej zástupkyne sťažovateľa doručené ústavnému súdu 7. januára 2011 (doplnenie ústavnej sťažnosti z 3. januára 2011) nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (sumarizácia dosiaľ známych skutočností) ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Krajský súd je povinný uhradiť trovy konania podľa bodu 3 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2011